

Caroli Folkskola

Caroli folkskola vid Södra Kyrkogatan omkring år 1910. Vid 1842 års folkskolestadga förutsatte att varje socken eller stadsförsamling inom fem år skulle ha en lärare och en skolbyggnad. Skolbyggandet gick trögt på många håll. I Borås inrymdes skolan till en början i fattighuset. År 1849 stod dock den första folkskolebyggnaden klar, ett trähus av Karl Johanstyp vid Stora Kyrkogatan nära kyrkan och läroverket. Folkskolans bottenvåning innehöll lärarbostad och en skolsal på drygt hundra kvadratmeter som gav plats för ett 70-tal elever. År 1866 inrättades en andra folkskola, avsedd för flickor, i ett tillbyggt Karl Johanshus vid Allégatan. Det ökande elevantalet gjorde situationen allt besvärligare, behovet av en nybyggnad togs upp flera gånger men först år 1877 antogs ett förslag av arkitekten A. F. Lignell till en tvåvånings folkskola i tegel. Skolhuset som först år 1907 fick namnet Caroliskolan, har 1800-talsinstitutionernas karaktär är av typhus med tjockare mittkropp och två smala sidoflyglar som sammanlagt rymde 12 klassrum för över 500 elever.

Foto Glenn Murberg 20180820

Så här ser samma vy ut i dag, fotograferad den 20 augusti 2018.

Förslaget var ritat utan att det fanns en tomt men den fann man snart vid Östra Staketgatan, nuvarande Kungsgatan och år 1880 stod skolhuset färdigt. I stadens utkant mellan gamla och nya stadsgränsen låg här nu en skola. Boråsarna uppfattade läget som långt bort och huset som ett onödigt och påkostat "skolpalats", särskilt som några av klassrummen till en början stod tomma. Tegelhushus av denna storlek och med så riklig tegelornamentik var ännu ovanliga i Borås. Kritiken mot att man förbyggt sig för mansåldrar framåt gick det så långt att skolrådets ledamöter ställde sina platser till förfogande, men snart skulle även Caroliskolan vara både fullt utnyttjad och otillräcklig. Skolhuset kom rent av att lyftas fram i Nordisk Familjeboken som gott exempel på 1880-talets skolbyggnad. Redan i slutet av 1880-talet infördes dubbelutnyttjande av klassrummen i Caroliskolan och även bostäderna på vinden togs i anspråk. År 1894 stod så en ny småskolebyggnad färdig på granntomten till Caroliskolan och namnet på denna skola blev Gustav Adolfsskolan och ritades av Lars Kellman. Grundtypen liknade Caroliskolan med en mittkropp och sidoflyglar men arkitekturen är 1890-talets med släta murytor, friare grupperande fönster och ornamentiken koncentrerad till mittpartiet över entrén. Gustav Adolfsskolan rymde 650 elever men redan innan nästa folksola stod färdig år 1905 hann även den bli överutnyttjad till dubbla sin kapacitet.

Borås byggde från 1880-talet och fram till 1920-talet en ny och dessutom något större folkskola per decennium utan att man kunde bygga ikapp bristen på klassrum som i stället hela tiden ökade. "Dupliceringen" eller dubbelläsningen blev ett permanentat provisorium. Norrbyskolan år 1905 ritades av Lars Kellman och hade tre fulla klassrumsvåningar. Den hade slöjdsal, barnbespisning och badinrättning, det senare viktigt för barn som inte hade badrum hemma.

Den blev också första skolan med gymnastiksal. Daltorpsskolan år 1915 ritades av stadens andre arkitekt, Herman Göransson. Även den var i tre våningar med stora spröjsade fönster och ett högt tak med det dominerande läget i landskapet gjorde den till en ovanligt ståtlig folkskola. Gymnastiksalen tillkom inte förrän år 1931, då ritad av stadsarkitekten Harald Ericson i den nya tidens funktionalism.